

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק בתי המשפט, תיקון – איסור פרסום שמות קטינים בהליכים אזרחיים, התשס"ט–2009
מוגש לוועדת החוקה, חוק ומשפט

הדילמה הערכית

על פי החוק הקיים, פסקי דין אזרחיים מפורסמים כפי שיצאו מידו של השופט. גם כאשר מעורבים ילדים בסיפור שאליו מתייחסת הפסיקה, מתפרסמים אודותם פרטים אישיים ובכללם פרטים רפואיים – פיזיים ונפשיים. בעקבות הפרסום בפסקי הדין זוכה לעתים הפרשה, כולל שמות הקטינים המעורבים בה ופרטיהם האישיים, לפרסום בתקשורת (בהליכים פליליים אסור לפרסם את שמות הקטינים המעורבים בפרשה). מצב זה פוגע בפרטיותם של הקטינים.

בעידן התקשורת הדיגיטאלית הבעיה חמורה מבעבר. כיום פרסום הפרטים מקבל תהודה גדולה יותר, שכן הוא נגיש בקלות לאורך ימים ושנים לכל אדם ברשת האינטרנט, וזאת בשונה מהמצב בעבר, שבו פסקי הדין היו שמורים בקובצי פסקי הדין שבספריות המשפטיות, והיו נגישים לאנשי מקצוע בלבד. הצעת החוק קובעת שאין לפרסם שם של קטין שהינו צד להליך אזרחי, אם הפרסום יחשוף פרטים אודות מצבו הבריאותי הנפשי או הגופני, או אם יגלה מידע אחר העשוי לפגוע בו. הצעת החוק תחול הן על פרסום פסק הדין בידי הנהלת בית המשפט והן על הסיקור התקשורתי של ההליך המשפטי.

מנגד, עלו בדיוני ועדת חוקה חוק ומשפט¹ שני טיעונים עיקריים:

הנהלת בתי המשפט הציגה את הקשיים הטכניים ואת העלויות הכרוכים ביישום החוק.

נציגי התקשורת טענו שפרסום שמות ופרטים אישיים חיוני בכדי להפוך את העובדות היבשות לסיפור חי, ובכך להשפיע על התודעה הציבורית. דוגמא לדבר, במקרה שבו נפגע ילד בשל טיפול רפואי כושל – השפעת פרסום הפרשה ללא חשיפת הסיפור האישי על פרטיו, קטנה בהרבה מפרסום הכולל חשיפה אישית של הנפגע ופרטיו הפגיעה בו.

המבט היהודי

עמדת רבני צהר היא כי יש לתמוך בהצעת החוק, אך מוצע שינוי בפרוצדורה לאישור פרסום שמות קטינים, וזאת מהנימוקים הבאים:

1. על פי המבט היהודי אין לאפשר פרסום פרטים אישיים ללא בקרה וללא מטרה קונקרטית. ההלכה אוסרת לחשוף פרטים אישיים אף אם הדברים הנאמרים הם אמת, ואף אם הפרטים אינם שליליים כשלעצמם, כמאמר הכתוב: "לא תלך רכיל בְּעַמֶּיךָ" (ויקרא יט, טז). עמדה זו מבטאת רגישות מיוחדת לשמירה על זכותו של אדם לפרטיות. בנוסף, במסורת היהודית ישנה הקפדה רבה שלא לבייש אדם: "כל המלבין פני חבירו

ברבים כאילו שופך דמים".² לכן על המדינה להשקיע את המשאבים הנדרשים למנוע פגיעה בקטינים, ואין להעניק משקל מכריע לקשיים הטכניים הכרוכים בכך.

2. על פי המבט היהודי יש לאפשר פרסום פרטים פוגעניים בעבור מטרה של מיגור תופעה שלילית. היהדות מכירה בכך שפרסום משמש כלי חשוב במיגור תופעות שליליות בחברה, כנאמר: "וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ".³ פרסום שנועד לתועלת הציבור ולא לסיפוק יצר הסקרנות גרידא,⁴ ואשר מבוסס על עובדות ברורות ולא על השערות בלבד⁵ - מותר וראוי. בהקשר זה, יש לתת משקל לעמדת נציגי התקשורת, הטוענים שלעתים פרסום שמות מהווה אמצעי נדרש ליצירת תודעה ציבורית.

א. המלצה לתיקון הצעת החוק – לאפשר פרסום בתקשורת על ידי אישור אפוטרופוס

על פי הצעת החוק, הפרוצדורה הבלעדית שעל ידה ניתן יהיה לפרסם שמות ופרטים, היא קבלת אישור מבית המשפט.

מוצע לשמור את הצורך הבלעדי באישור בית המשפט רק בעבור פרסום פסקי הדין (שבהם מפורטים מכלול הפרטים). לעומת זאת, בשונה מהאמור בהצעת החוק, לאור העובדה שבפרסום עשויים להיות יתרונות בעבור הקטין וגם אינטרס חברתי ועל מנת לפשט את ההליך במקרים אלו, יש לאפשר פרסום פרטים באמצעי התקשורת גם על פי אישור בכתב מהאפוטרופוס של הקטין, שיינתן בנוכחות עורך דין. כמו כן מומלץ לקבוע כי הסכמת האפוטרופוס לפרסום יכולה להיות מלאה או חלקית ביחס לפרטים מסוימים. הצעה זו מממשת את האיזון הראוי בין הערכים.

¹ פרוטוקול מס' 231, מיום ב' באב התש"ע (13 ביולי 2010).

² בבלי, מסכת בבא מציעא דף נח עמוד ב.

³ דברים כא, כא.

⁴ רבנו יונה ברבי יהודה גירונדי (ספרד, המאה ה-13), שערי תשובה, שער שלישי, סימן רכא.

⁵ בבלי, מסכת יומא דף פג עמוד ב. וראה רבי אליהו בן חיים (1530-1610) - גדול הרבנים בקושטא בתקופתו - שו"ת הראנ"ח, חלק א, סימן קיא.